

Lezing van Svetlana Oetkina – Metaforum/ KU Leuven – 15 juni 2023

Beste mensen, hartelijk dank voor de uitnodiging om vandaag voor jullie te mogen spreken over de situatie in mijn thuisland Rusland. Zelf ben ik in mei 2022 moeten vluchten voor geweld tegen mijn persoon; ik kreeg ondertussen asiel in Finland, waar ik nu woon.

Volgens de (Russische – nvdv) mensenrechtenorganisatie Memorial zijn er vandaag in Rusland 553 politieke gevangenen.

In 2022 heeft de Doema – het Russisch parlement (nvdv) - een groot aantal repressieve wetten aangenomen die niet in overeenstemming zijn met de grondwet van de Russische Federatie, het internationaal recht of de geest van de wetgeving. De geest van de wet is nochtans het belangrijkste en verdient de prioriteit te krijgen. Wanneer de geest van de wet niet duidelijk genoeg is, wordt de letter misbruikt. Van een levend organisme verandert de wet in een levenloos instrument, dat door de gebruikers naar eigen goeddunken wordt ingezet. Na het begin van de invasie van Oekraïne werden wetten aangenomen die geen duidelijke interpretatie hebben, die de daarin beschreven misdrijven omschrijven met vage bewoordingen. Zo is op 4 maart 2022 de wet op het "in diskrediet brengen", "fakes" over het Russische leger en oproepen tot sancties tegen Rusland in werking getreden.

Het aangenomen wetsdocument introduceerde drie nieuwe misdrijven tegelijk: het publiekelijk "in diskrediet brengen" van militaire operaties, het verspreiden van "fakes" ("bewust valse informatie over het gebruik van de Russische strijdkrachten") en oproepen tot sancties tegen Rusland.

Voor het "in diskrediet brengen" is er in het geval van de eerste overtreding een administratieve aansprakelijkheid, voor de tweede gevolgd door strafrechtelijke aansprakelijkheid met een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar. Voor oproepen tot het opleggen van sancties wordt eerst een administratieve boete verwacht, daarna strafrechtelijke aansprakelijkheid - tot drie jaar gevangenisstraf. Voor de verspreiding van "fake" (dat wil zeggen, als een burger vertelt over de gebeurtenissen aan het front) dreigt tot 15 jaar gevangenisstraf.

Onder deze wetsartikels (207.3) worden mensen die tegen de oorlog zijn veroordeeld. Degenen die op sociale netwerken schreven over de wreedheden van Russische soldaten in Boetsja, over de zinloze dood van Russische soldaten, degenen die gewoon de dingen bij hun naam noemden, zoals het woord "oorlog" gebruiken in plaats van de toegestane uitdrukking "speciale militaire operatie". Op grond van artikel 207.3 zitten Aleksej Gorinov, Vladimir Kara-Murza en tientallen andere mensen in de gevangenis, in afwachting van hun vonnis. Deze mensen hebben niemand pijn gedaan. Ze zitten in de gevangenis vanwege hun overtuiging, vanwege hun anti-oorlogsstandpunt.

Als je naar mijn verhaal luistert, heb je waarschijnlijk een vraag: waarom proberen deze mensen flyers op te hangen, nieuws over de oorlog in Oekraïne op hun sociale netwerken te posten?

Het feit is dat de aangenomen repressieve wetten het mogelijk maken om vrije media af te sluiten en dat de burgers van Rusland niet meer zeker weten wat er met hun land gebeurt.

Als instrument voor represailles werd een wet op de buitengerechtelijke sluiting van de media wegens "nep" en "kennelijk gebrek aan respect" voor de staat aangenomen. Deze is op 14 juli 2022 in werking getreden. Het parket van de procureur-generaal kreeg de bevoegdheid om uitzendvergunningen in te trekken als de media, naar de mening van de Russische autoriteiten, "illegale en gevaarlijke informatie", "vervalsingen" verspreiden, evenals berichten waarin "duidelijk gebrek aan respect voor de samenleving, de staat, de Grondwet van de Russische Federatie is en gericht op het in diskrediet brengen van de RF-strijdkrachten". De wet gaf de procureur-generaal en zijn plaatsvervaarders ook het recht om buitenlandse media zonder proces te sluiten "in het geval van vijandige beslissingen tegen Russische media in het buitenland".

Op 27 december 2022 waren er 247.492 links naar websites of specifieke pagina's op internet opgenomen in het register van verboden sites. Het gevaarlijkst voor de verspreiding van informatie in 2022 waren de websites van onafhankelijke media, mensenrechtenorganisaties en projecten die praten over gebeurtenissen in Oekraïne. Om redenen van militaire censuur werd op verzoek van het parket van de procureur-generaal meer dan 9.000 sites in het register opgenomen.

Op 3 mei 2023 publiceerde de internationale niet-gouvernementele organisatie Reporters Without Borders haar jaarlijkse beoordeling van de vrijheid van meningsuiting in de wereld, waarin Rusland op de 164e plaats stond van de 180, met een daling van 9 posities in vergelijking met vorig jaar.

De auteurs van de rating melden dat sinds de aankondiging van de militaire operatie van de Russische Federatie op het grondgebied van Oekraïne in 2022, "vrijwel alle onafhankelijke media zijn gesloten, geblokkeerd of verklaard tot "buitenlandse agenten" en "ongewenste organisaties", al de rest is onderworpen aan militaire censuur."

Elke terugtrekking of kritiek op het officiële standpunt van de Russische autoriteiten met betrekking tot de invasie van Oekraïne werd gecriminaliseerd. Grove en onmenselijke propaganda, oorlogszucht, aanzetten tot haat en desinformatie hebben de door de staat gecontroleerde informatieruimte van Rusland overgenomen.

"Het onderscheid tussen waarheid en onwaarheid, echt en kunstmatig, feit en fictie, vervaagt en brengt het mensenrecht op informatie in gevaar", aldus Reporters Without Borders in een rapport. "Het ongekeerde vermogen van de autoriteiten om zich met inhoud te bemoeien, ondermijnt kwaliteitsjournalistiek. "

Erger dan in de Russische Federatie is de situatie met de vrijheid van meningsuiting nu alleen in Honduras, Turkmenistan, Syrië, Jemen, Saoedi-Arabië, Bahrein, Cuba, Turkije, Eritrea, Egypte, Iran, Irak, China, Vietnam, Myanmar en Noord-Korea .

Rusland vervolgt momenteel 29 journalisten. Velen van hen zijn vastgehouden, gearresteerd of al veroordeeld. Reporters without Borders beschreef gevallen van intimidatie van verslaggevers, zoals Ivan Safronov, Maria Ponomarenko, Evan Gershkovich en vele anderen.

In 2012 verscheen in Rusland een wet over buitenlandse agenten. "Buitenlands agent" is een status die in Rusland wordt gegeven aan personen die buitenlandse steun ontvangen of onder "buitenlandse invloed" staan. Deze wet betekende het begin van een reeks

repressieve wetten die filantropen, opvoeders, mensenrechtenactivisten, activisten en de media troffen.

Volgens Deutsche Welle hebben van de 200 vzw's die tussen 2013 en februari 2021 als "buitenlandse agenten" zijn erkend, er 56 zichzelf vrijwillig ontbonden en 16 zijn door een rechtbank opgedoekt. De volgende profielen staan in het register van de "buitenlandse agenten":

15 - mensenrechten,

14 - burgerschapsvorming,

8 - strijd tegen HIV,

7 - media-ondersteuning,

7 - help aan behoeftigen,

23 - anders.

In 2022 werd de wet aangepast, zodat ook organisaties of individuen die geen buitenlandse financiering ontvangen bestempeld kunnen worden als "buitenlandse agent"; deze ging op 1 december in werking. Nu is het dus niet meer nodig om buitenlandse financiering te ontvangen om op de lijst te komen: het volstaat om politiek actief te zijn, "onder buitenlandse invloed te staan" of gegevens te verzamelen over de militair-technische activiteiten van Rusland, die "kunnen worden gebruikt tegen de veiligheid van het land".

Het is "buitenlandse agenten" verboden om kinderen te informeren en te onderwijzen, om lid te zijn van verkiezingscommissies en openbare evenementen te organiseren, of om in overheidsdienst te werken. Bovendien nam het parlement later een wet aan over boetes voor "kwaadwillige" overtreding van de wet op "buitenlandse agenten" - tot een miljoen roebel, maar strafrechtelijke aansprakelijkheid is ook mogelijk.

In juni 2022 kwam het Europees Hof voor de Rechten van de Mens de klacht van 73 Russische ngo's die in Rusland zijn verklaard als "buitenlandse agenten" gedeeltelijk tegemoet. Het EHRM erkende dat de Russische wet op "buitenlandse agenten" de mensenrechten schendt. Elk van de verzoekers kreeg een schadevergoeding van 10.000 euro, maar Rusland zal deze beslissing niet naleven, omdat in 2022 een wet op de niet-uitvoering van EHRM-uitspraken van na 15 maart werd aangenomen.

Op 5 mei 2023 werd de vrouwenbeweging De zachte kracht erkend als buitenlandse agent n.a.v. een klacht van Andrei Lugovoy, een afgevaardigde van de Doema. Hij is een van de rechtstreekse daders van de vergiftiging van Alexander Litvinenko (ex-FSB'er die Poetin beschuldigde van achter de aanslagen op flatgebouwen te zitten in 1999; werd vermoord door toediening van polonium – nvdv).

In Rusland is een systeem gecreëerd dat het op elk moment mogelijk maakt om elke persoon die bezwaar heeft tegen de autoriteiten te veroordelen of een organisatie te sluiten. Russen die een sociaal of politiek actief leven leiden, hebben al gemerkt dat de staat hen zeer nauwlettend in de gaten houdt. En als hun activiteiten onwenselijk worden in de ogen van de overheid, dan maken de door de Doema aangenomen wetten het mogelijk om praktisch elke persoon of organisatie op elk moment te vervolgen.

Met het uitbreken van de oorlog in februari 2022 begon Rusland te veranderen in een steeds autoritairder wordende staat met elementen van totalitarisme. Het proces kent verschillende stadia, en in één jaar hebben we met hoge snelheid doorgemaakt wat we anders in jaren zouden doormaken: een verandering in het publieke sentiment, angst die de samenleving is binnengedrongen; en de transformatie van het staatsbeleid, dat al rigide en overweldigend krachtig was, maar nu gewoon brutaal en schaamteloos waarden oplegt die in strijd zijn met de grondwet.

Het autoritair regime in Rusland houdt burgers ver verwijderd van de politiek. Het is niet wenselijk burgers te betrekken bij het oplossen van staatsproblemen, integendeel, de heersende elite wil niet gehinderd worden om te doen wat zij "nodig" acht en om de politieke activiteit van burgers te verminderen.

Wat we nu zien, is dat de autoritaire dictatuur van Poetin intenser wordt. De laatste onafhankelijke krachten, bewegingen en media zijn verslagen. Poetin overlegt niet eens met zijn naaste medewerkers, soms informeert hij hen niet eens over de beslissingen die worden genomen. Er is militaire censuur, gedeeltelijke staat van beleg. Allen die het niet eens zijn met de invasie van Oekraïne worden tot verraders en vijanden verklaard. Ze zitten in de gevangenis en mogen niet werken.

Maar als het regime is gebaseerd op persoonlijke macht, zijn de overlevingskansen aanzienlijk kleiner. Het Rusland van vandaag is een personalistische autocratie. Dit type regime heeft de minste overlevingskans na de dood van de leider.

Niemand kan zeggen hoe de gebeurtenissen zich nu in Rusland zullen ontwikkelen. Of er een revolutie zal komen, of er een staatsgreep zal plaatsvinden, of de dictator een natuurlijke dood sterft: de toekomst is onbekend.

Maar oppositiepolitici moeten zich vandaag voorbereiden op deze dag. Daarom hebben we onze vrouwenbeweging De zachte kracht opgericht in 2022. Bijna een jaar later werden we bestempeld als "buitenlandse agenten". Het criminele regime van Poetin haalt het feit aan dat twee leden van onze beweging in de gevangenis zitten, ze worden erkend als politieke gevangenen. We zullen blijven praten over onze meisjes die nu in hechtenis lijden. Dat zijn Maria Ponomarenko en Natalia Verkhova.

Op 15 februari veroordeelde een rechtbank in Barnaul activiste en journaliste Maria Ponomarenko tot zes jaar gevangenisstraf. Ze stond terecht voor het verspreiden van 'fakes' over het Russische leger, wat volgens het onderzoek een repost is van een publicatie over de beschieting van het theater in Marioepol. De aanklager vroeg zelfs negen jaar gevangenisstraf.

In reactie op de veroordeling van Maria Ponomarenko zei Marie Struthers, de directeur van Amnesty International voor Oost-Europa en Centraal-Azië:

"Het vonnis van Maria Ponomarenko toont aan dat in Rusland het vertellen van de waarheid, het aan de kaak stellen van oorlogsmisdaden en het eisen van gerechtigheid voor het doden van burgers op zichzelf al een ernstig misdrijf is geworden, waarop vele jaren gevangenisstraf staan. Haar straf is een nieuw voorbeeld van het onrecht en cynisme van de Russische autoriteiten dat gemeengoed is geworden. De autoriteiten zetten degenen die het niet met hen eens zijn gevangen of intimideren hen, en zorgen

ervoor dat ze zwijgen en zich terugtrekken, anders riskeren ze jarenlang gevangen te worden gezet.”

Natasha Verkhova is ondernemer en mensenrechtenactiviste. Kreeg 8 jaar gevangenisstraf. Maar zelfs in de gevangenis probeert zij haar rechten en de rechten van gevangenen te beschermen, door het centrum voor voorlopige hechtenis van binnenuit te veranderen. Ze schrijft verklaringen, laat niet toe de regels van de orde te negeren zodat de gevangenen niet ontmenselijken. Dit alles stoort natuurlijk de bewakers. Daarom zijn we bang voor Natasha, we maken ons zorgen over haar gevangenisituatie.

Wat geeft ons de kracht om ons werk te doen? Het vertrouwen in de juistheid van ons handelen. We hebben het geïdentificeerd in onze waarden, op basis waarvan we de organisatie hebben gebouwd.

Bewegingswaarden van De zachte kracht:

1. Het leven in al zijn verschijningsvormen - we respecteren het recht van iedereen op leven en streven ernaar dit te behouden.
2. Respect - we respecteren een persoon als persoon. We geven niets om huid- of oogkleur, seksuele geaardheid en genderidentiteit, nationaliteit of religie. We waarderen en respecteren mensen voor hun persoonlijke kwaliteiten en waarden
3. Behartigen van de belangen van iedereen - we hebben aandacht voor iedereen, streven naar een ethische samenleving en staat, waar alle materiële en immateriële middelen erop gericht zijn het leven van mensen zo comfortabel en veilig mogelijk te maken.
4. Menselijkheid - we willen een samenleving opbouwen die gebaseerd is op respect voor een persoon, zijn rechten en vrijheden, barmhartigheid en empathie
5. Leiderschap van vrouwen - we streven ernaar vrouwen alle kansen voor zelfrealisatie te bieden en horizontale banden te ontwikkelen om vrouwen uit verschillende gemeenschappen te ondersteunen en de deelname van vrouwen aan de politiek en het openbare leven te bevorderen.
6. Horizontaliteit en gedeeld leiderschap - we zijn tegen hiërarchie in relaties tussen mensen, ondersteunen persoonlijk initiatief en horizontale interactie.
7. Communicatie en compromissen - we handelen door middel van dialoog, betrokkenheid, sensibilisering, compromissen, geweldloze communicatie. We zijn tegen aanzetten tot haat, corruptie en het bereiken van doelen door het gebruik van brute kracht. Wij zijn tegen agressie in al zijn uitingen.
8. Doelgerichtheid - we zwichten niet voor moeilijkheden en vinden kracht in wederzijdse steun en interactie.
9. Solidariteit - onze gemeenschap is gebaseerd op wederzijdse hulp en wederkerigheid, verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de samenleving, eenheid in het begrijpen van de prioriteit van het menselijk leven boven de staat.
10. Openheid - we verklaren onze bereidheid tot samenwerking, partnerschap met alle politieke en sociale organisaties die vastberaden staan op de principes van respect voor de menselijke persoon en mensenrechten, antimilitarisme, en ook solidair zijn met degenen die zich verzetten tegen imperialisme, nationalisme, xenofobie en elke vorm van discriminatie.

Rusland staat op de 133e plaats van de 155 wat betreft de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek. En in termen van het aantal vrouwen in het parlement staat ze op

de 138e plaats van de 188. Er zijn 78 miljoen vrouwen in Rusland, 68 miljoen mannen. Vrouwen vormen de absolute demografische meerderheid en we zouden ongeveer 60% in overheidsinstanties moeten uitmaken. Ik zou om te beginnen minstens 50% willen halen, om op pariteitsbasis vertegenwoordigd te zijn. De kwestie van de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek is niet alleen een kwestie van geslacht, het is een kwestie van rechtvaardigheid en echte, en niet op papier, gelijkheid.

Het Rusland van de afgelopen jaren is een land van geweld, gebrek aan rechten en armoede. Een staat die niet om zijn burgers geeft, niet naar hen luistert, geen aandacht heeft voor hun problemen. Bruut geweld komt naar voren: mannen in gevechtscapaciteit op onze straten en aan onze grenzen, geweld in gevangenissen, huiselijk geweld, toenemende politieke repressie. Het meedogenloze beleid van de huidige staatsleiding brengt Rusland snel op een politiek doodlopende weg.

Voor de ontwikkeling van het land zijn het welzijn van de burgers, de zorg van de staat voor onderwijs en gezondheidszorg, natuurbescherming, onafhankelijkheid van ondernemersinitiatieven en bescherming van de zwaksten dringend vereist.

Wij, vrouwelijke politici en activisten, zijn er zeker van dat het tijd is voor soft power in de Russische politiek. Het is tijd om niet na te denken over hoe je met wapens kunt rammelen, de zwakken kunt vernederen en je biceps kunt laten zien, maar over hoe je het leven in ons gemeenschappelijke huis rijker, rustiger, schoner, mooier en gezonder kunt maken. We zijn er zeker van dat Rusland moet veranderen - niet langer een kazerne en een gevangenis zijn, maar een gezellig thuis voor zijn burgers worden.

We bundelen onze krachten om stap voor stap op weg te gaan naar een humaan Rusland. Ons transparant bewegen, zonder geweld en agressie, met zorg voor mensen, met een positieve agenda. We weten doorzettingsvermogen en actieprincipes te combineren met het zoeken naar compromissen.

Wij zijn tegen rigide hiërarchie. Onze waarde ligt in saamhorigheid en horizontale verbindingen met elkaar. We zijn er zeker van dat er meer zachte macht moet zijn in het openbare en politieke leven van het land. We willen vrouwelijke politici en activisten steunen en een voorbeeld zijn voor vrouwen die nog geen actieve publieke positie hebben ingenomen.

Ons doel is niet alleen om de traditionele vrouwenagenda te promoten (problemen van huiselijk geweld, discriminatie van vrouwen, armoede van gezinnen met kinderen, enz.), maar ook om een andere kijk te vormen op het leven in ons land, op de politiek in het algemeen. Het idee van politiek met een vrouwelijk gezicht moet verankerd zijn in de samenleving.

In Rusland hebben vrouwen van oudsher de moeilijkste dingen op zich genomen.

In Rusland is de tijd gekomen voor vrouwenpolitiek. Tijd voor de zachte kracht.